

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Иван Кръстев

на дисертационен труд на тема:

**„УЧИЛИЩНИЯТ ТОРМОЗ И СВЪРЗАНИТЕ С НЕГО НАРУШЕНИ ХРАНИТЕЛНИ
НАГЛАСИ СРЕД ПОДРАСТВАЩИТЕ УЧЕНИЦИ: ПСИХОЛОГИЧНО
КОНСУЛТИРАНЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛСКИЯ СЪСТАВ ЗА ЕФЕКТИВНОТО
ПСИХОЛОГИЧНО УПРАВЛЕНИЕ“**

С автор: **ЕЛЕНИ СТАТОПУЛУ** – докторант

в Катедра “Психология”, докторска програма „Педагогическа и възрастова
психология“

към Философски факултет – ЮЗУ “Неофит Рилски”

1. Нормативни основания за рецензия на дисертационния труд.

Представените ми документи по защитата на ОНС „доктор“ на Елени Статопулу (дисертационен труд, автореферат, списък на публикации, справка - проверка за липса на плагиатство чрез софтуера Turnitin) отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемането на академични длъжности в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

2. Биографични данни за докторанта

Елени Статопулу е лицензиран училищен психолог и системен психодрама терапевт. В момента работи за Центъра за интердисциплинарно оценяване и консултиране към Министерството на образованието, религиозните въпроси и спорта на Гърция, където тя оценява и съветва лица (4-60 години) с обучителни затруднения. В миналото тя също е работила като политолог в държавни училища.

Научните ѝ интереси като училищен психолог и докторант в СУ „Неофит Рилски“ са свързани с интервенции за преподаватели и ученици, базирани на когнитивно-поведенческия модел. Тези интереси са изградени като такива, защото тя има академична подготовка по отношение на индивида като единица и като част от обществото, която придобих чрез

бакалавърските си степени по психология (2015-2019) и политически науки и публична администрация (2004-2009).

Този интердисциплинарен опит ѝ позволява да подходи многостранно към психологическите и образователни проблеми. Тя също има пет магистърски степени по инфантилна психология (0-6 години) от Università Degli Studi Suor Orsola Benincasa (2023-2024), училищна психология и насоки от Националния и Каподистрийски университет в Атина и Кипърския университет (2021-2023), Специално образование от Университета на Патра и Университета в Никозия (2017-2019), Публична администрация от Университета за социални и политически науки Panteion (2011-2014) и Международни европейски и икономически изследвания от Атинския университет по икономика и бизнес (2009-2011) .

3. Актуалност на темата и научното изследване

Определено съществува причинно-следствена връзка между училищния тормоз и развитието на нарушени хранителни нагласи и поведение, защото приемането на ограничителни диети, като резултат от тормоз на съучениците е по-изразено при юноши, отколкото в следващите възрастови периоди, тъй като юношеството представлява етап на развитие, характеризиращ се с необходимостта от формиране на идентичност, силна нужда от утвърждаване от връстниците и липса на зрялост и житейски опит. Въпреки това, малко са проучванията изследващи нарушените хранителни нагласи като следствие от инциденти свързани с тормоз. В този ред на мисли може да се твърди, че представената от Елени Статопулу тема е актуална, предвид факта, че изследването има за цел да приложи програма за психологическо консултиране, структурирана от изследователя (училищния психолог) и базираща се на принципите на когнитивно-поведенческата терапия, която да се прилага от преподавателския състав за управление на психологическите нужди на учениците, свързани с тормоза и нарушените хранителни нагласи. Използван е полуконтролничен метод, включващ

сравнения преди и след теста, за да се оцени извадка от 223 лица, разделени на експериментални и контролни групи, 74 учители и 149 ученици. Съвременните психолози все повече се интересуват именно от общия тон на взаимоотношенията между родителите и детето. Резултатите от изследването на Елени Статопулу включват разбирането на учителите за връзката на тези явления, чувството за самоефективност, възприеманите препятствия и начина на психологическо управление по отношение на тормоза и нарушените хранителни нагласи, както и набор от ефекти върху усещането на учениците за социална подкрепа, образ на тялото, самочувствие, стрес, тревожност, депресия, участие в инциденти с тормоз и нагласи, свързани с хранителни разстройства. Интервенционните групи от преподавателски персонал и ученици показват значителни подобрения във всички пост-измервания, в сравнение със съответните контролни групи.

4. Структура и методологична обосновааност на проблема

Структурата на дисертацията е логически изградена и подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на проверката на поставената изследователска хипотеза и произтичащите от нея изследователски въпроси. Те напълно се отнасят до замисъла на изследването и интегрират множество идеи и факти в психологическото познание. В увода е представена аргументацията за избора на изследователската проблематика, както и ролята на разглеждания проблем в теоретичен и приложен аспект. Дефинирани са необходимите за дисертационното изследване параметри, а именно обект и предмет на изследване, основната цел на дисертационния труд и поставените за решаване задачи.

Дисертационният труд е разработен като класическо, теоретично и емпирично изследване. Композицията на текста е построена върху 203 страници, с увод, три глави, заключение, литература и приложения. Налице

са 42 таблици и 36 фигури, а библиографската справка включва 192 научно литературни източника и е релевантна на темата и съдържанието.

В унисон с логиката на емпиричното изследване, изградените хипотези са подложени на емпирична верификация, чрез адекватни на предмета на изследването инструменти, със задоволителни психометрични характеристики.

5. Обхват на изследването и резултати

Елени Статопулу развива програмата за психо-образователна интервенция, насочена към 74 учители в гимназията (целева група), и ефективността на нейното въздействие е измерена чрез няколко резултата по отношение на тази целева група от учителски персонал и техните ученици, преживели инциденти с тормоз и развили нарушени хранителни нагласи. Основния концепт се основава на модел на консултиране, който включва принципите на когнитивно-поведенческата теория и е насочен към психологическия механизъм, който посредничи при нарушени хранителни нагласи и случаи на тормоз и се отнася до нивото на самочувствие, образа на тялото и нивото на стрес, тревожност и депресия. Анализите са базирани на подходяща статистическа обработка изпълнена с SPSS. Получените резултати са интерпретирани от гледна точка на степента, в която потвърждават хипотезите. Въз основа на това са изведени изводи и са предложени възможности за практически приложения на резултатите от дисертационното изследване, а именно:

По отношение на гледните точки на учителите относно връзката между тормоза и нарушените хранителни нагласи, тяхното ниво на самоефективност при идентифициране на боравене и ефективността на тяхната намеса в такива явления, има значителен основен ефект от времето ($p < 0.001$). Следователно хипотезата, че експерименталната група от учителски персонал показва статистически значими разлики след следване

на психообразователната програма в сравнение с контролната група, която не е получила интервенцията, е потвърдена от резултатите от изследването.

По отношение на чувството на подкрепа на учениците от техните родители, приятели и учители, има значителен основен ефект на времето ($p < 0,001$). По този начин хипотезата, че експерименталната група ученици показва статистически значими разлики, в сравнение с контролната група по отношение на възприеманата социална подкрепа, след интервенция, е потвърдена от резултатите от изследването.

По отношение на общуването с връстници, има значителен основен ефект от времето ($p < 0,001$) за всички субскали на тормоз и виктимизация. Установено е също, че основният ефект на групата е статистически значим ($p < 0,001$). Случаите имат тенденция да имат по-нисък резултат във всички подскали след измерване в сравнение с контролната група ($p < 0,001$). По този начин хипотезата, че експерименталната група ученици показва статистически значими разлики, в сравнение с контролната група по отношение на участието в тормоз и инциденти с жертви след интервенцията, е потвърдена от резултатите от изследването.

Въз основа на резултатите от повтарящи се ANOVA основният ефект от времето случаите имат тенденция да имат по-нисък резултат при пост-измерването в сравнение с контролна група ($p < 0.001$). По този начин хипотезата, че експерименталната група ученици показва статистически значими разлики, в сравнение с контролната група по отношение на нарушени хранителни нагласи след интервенцията, е потвърдена от резултатите от изследването.

Резултатите по скалата на Розенберг разкрива, че основният ефект на времето ($p < 0,001$) и групата са статистически значими ($p < 0,001$). Наблюдава се значително увеличение на средния резултат на случаите при пост измерване в сравнение с контролната група ($p < 0,001$). По този начин хипотезата, че експерименталната група ученици показва статистически

значими разлики, в сравнение с контролната група по отношение на самочувствието след интервенцията, се потвърждава от резултатите от изследването.

Резултатите от скалата DASS разкриват, че основният ефект от времето ($p < 0,001$) и групата са статистически значими ($p < 0,001$). Наблюдава се значително увеличение на средния резултат на случаите при пост измерване в сравнение с контролната група ($p < 0,001$). По този начин хипотезата, че експерименталната група ученици показва статистически значими разлики в сравнение с контролната група по отношение на стреса, тревожността и депресията след интервенцията, се потвърждава от резултатите от изследването.

Резултатите от скалата "BI-AAQ" показва, че основният ефект на времето ($p < 0,001$) и групата са статистически значими ($p < 0,001$). Наблюдава се значително увеличение на средния резултат на случаите при пост измерване в сравнение с контролната група ($p < 0,001$). По този начин хипотезата, че експерименталната група ученици показва статистически значими разлики в сравнение с контролната група по отношение на образа на тялото след интервенцията, е потвърдена от резултатите от изследването.

Смятам, че настоящите резултати от изследването могат да бъдат приложени при разработването на политика на държавно ниво за управление на сложните зависимости в училищата и наръчник, който да помогне на персонала да се научи на управлението на учебните и поведенческите предизвикателства и как учениците да се справят със собствените опасения за образа на тялото. Правителството трябва да посредничи на преподавателския състав да посещава такива психолого-образователни интервенции за професионално и личностно развитие по отношение на сложни явления от ежедневието в училище.

6. Теоретична, емпирична и приложна приносна стойност на дисертационния труд.

Създадена е програма за психообразователно консултиране, структурирана да подобри способността на учителския персонал и да управлява две променливи: тормоз и нездравословни хранителни нагласи сред учители и ученици.

Разработеният модел за повишаване на самоефективността на учителския персонал чрез използване на педагогически методи, базирани на техники за консултиране и благосъстоянието на ученика, водят до ефективна интервенция върху 16-18-годишната възрастова група от 149 ученици по отношение на управлението на училищния тормоз и нарушените хранителни навици.

Използвани са иновативни методи на преподаване на психообразователната програма, като платформа, демонстрираща възможността за преход и адаптация към нуждите на времето. Установяването на здравословни психологически норми като стратегии за управление на психологическите нагласи може да съдейства за психологическото благополучие и осигуряват гъвкавост на преподавателския персонал.

Приложен е въпросник за измерване на управлението на училищния тормоз и нарушените хранителни навици, които изследователите могат да използват в бъдеще, за да изследват променливите на тормоза, нарушените хранителни нагласи и други променливи със специфични адаптации.

Методологията на изследването, при която начинът на структуриране и проектиране на психообразователната програма и използването на контролната група като мярка за сравняване на резултатите, е принос към научната общност, тъй като позволява адаптирането на методологията към подобни изследвания, които имат за цел да структурират и прилагат психообразователни програми в училищен контекст.

7. Заключение

В заключение изразявам мнение, че дисертационният труд на тема: „Тормозът в училище и свързаните с него нарушени хранителни

нагласи сред подрастващите ученици: психологическо консултиране на учителския персонал относно ефективното психологическо управление”, отговаря на всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски”. Давам своя положителен вот за присъждането на докторант Елени Статопулу научната и образователна степен „доктор” по 3.2. Психология Педагогическа и възрастова психология.

Дата: 11.11.2024

Благоевград

Рецензия от: .....

/доц. д-р Иван Кръстев/

REVIEW

---

by Assoc. Prof. Ivan Krastev, PhD

of a dissertation on:

"SCHOOL BULLYING AND RELATED DISORDERED EATING ATTITUDES AMONG ADOLESCENT STUDENTS: PSYCHOLOGICAL COUNSELING OF TEACHING STAFF REGARDING EFFICIENT PSYCHOLOGICAL MANAGEMENT."

With author: **ELENI STATHOPOULOU** - PhD student
in the Department of Psychology, doctoral program
"Pedagogical and Age Psychology"
to the Faculty of Philosophy – "Neofit Rilski" University

1. Normative Grounds for Review of the Dissertation Work

The documents submitted for the defense of Eleni Stathopoulou's dissertation (including the dissertation itself, the abstract, a list of publications, and a plagiarism check conducted via Turnitin) comply with the requirements set forth by the LDASRB and its implementation regulations, as well as the regulations governing the terms and conditions for acquiring scientific degrees and holding academic positions at Neofit Rilski University.

2. Biographical Data of the Doctoral Student

Eleni Stathopoulou is a licensed school psychologist and a systemic psychodrama therapist. She currently works at the Centre for Interdisciplinary Assessment and Counselling of the Ministry of Education, Religious Affairs, and Sports of Greece, where she assesses and counsels individuals aged between 4 and 60 who experience learning difficulties. Previously, she worked as a political scientist in public schools.

Her research interests, as a school psychologist and a PhD candidate at Neofit Rilski University, focus on interventions for educators and students that are based on the cognitive-behavioral model. These interests stem from her academic background, which provides her with an understanding of the individual

as both a unit and part of society. She holds Bachelor's degrees in Psychology (2015-2019) and Political Science and Public Administration (2004-2009).

This interdisciplinary background allows her to approach psychological and educational issues from multiple perspectives. Additionally, she possesses five Master's degrees: in Infantile Psychology (0-6 Years) from the Università Degli Studi Suor Orsola Benincasa (2023-2024), School Psychology and Guidance from the National and Kapodistrian University of Athens and Cyprus University (2021-2023), Special Education from the University of Patras and Nicosia University (2017-2019), Public Administration from Panteion University of Social and Political Sciences (2011-2014), and International, European, and Economic Studies from Athens University of Economics and Business (2009-2011).

3. Relevance of the Topic and Scientific Research

There is a clear causal relationship between school bullying and the development of disordered eating attitudes and behaviors. The tendency to adopt restrictive diets as a result of bullying by classmates is more pronounced in adolescents than in later life stages, as adolescence is characterized by the quest for identity, a strong need for peer validation, and a lack of maturity and life experience. However, studies exploring disordered eating attitudes as a consequence of bullying incidents are relatively scarce.

In this regard, Eleni Stathopoulou's research is highly relevant, as it aims to implement a psycho-pedagogical counseling program structured by the researcher (the school psychologist) and based on cognitive-behavioral therapy principles. This program is designed to help the teaching staff manage the psychological needs of students related to bullying and disordered eating attitudes. A quasi-experimental method involving pre- and post-test comparisons was employed to assess a sample of 223 individuals divided into experimental and control groups, comprising 74 teachers and 149 students. Contemporary psychologists are

increasingly focused on the dynamics of the relationship between parents and children.

Eleni Stathopoulou's research findings include teachers' insights into the relationship between bullying and disordered eating attitudes, their sense of self-efficacy, perceived barriers, and psychological management of bullying and eating disorders. These findings also encompass a range of effects on students' sense of social support, body image, self-esteem, stress, anxiety, depression, involvement in bullying incidents, and attitudes related to eating disorders. The intervention groups of teaching staff and students demonstrated significant improvements in all post-measures compared to their corresponding control groups.

4. Structure and Methodological Justification of the Problem

The structure of the dissertation is logically constructed and aligned with the comprehensive development of the research problem, the verification of the research hypothesis, and the resultant research questions. These elements are fully connected to the study's design and integrate various ideas and facts within the psychological field. The introduction presents the rationale for selecting the research problem and highlights the significance of the problem from both theoretical and practical perspectives.

The essential parameters for the dissertation research, such as the research object and subject, the primary goal, and the tasks to be addressed, are clearly defined. The dissertation is framed as a classical theoretical and empirical study, comprising 203 pages that include an introduction, three chapters, a conclusion, bibliography, and appendices. It features 42 tables and 36 figures, and the bibliography consists of 192 scientific literary sources that are pertinent to the topic and content.

In accordance with the logic of empirical research, the developed hypotheses undergo empirical verification utilizing instruments that are

appropriate for the research subject, which possess satisfactory psychometric characteristics.

5. Scope of the Study and Results

Eleni Stathopoulou developed a psycho-educational intervention program aimed at 74 high school teachers (the target group), and the effectiveness of its impact was measured by various outcomes relating to this group of educators and their students who experienced bullying incidents and developed disordered eating attitudes. The core concept is based on a counseling model incorporating cognitive-behavioral theory principles that target the psychological mechanisms mediating disordered eating attitudes and bullying incidents, as well as addressing self-esteem, body image, and levels of anxiety and depression. The analyses relied on appropriate statistical processing conducted using SPSS. The results obtained were interpreted concerning the extent to which they validated the hypotheses.

The study confirmed the following:

- For teachers' perspectives on the relationship between bullying and disordered eating attitudes, as well as their self-efficacy in identifying and managing these issues, there was a significant main effect of time ($p < 0.001$). Thus, the hypothesis that the experimental group of educators showed statistically significant differences following the psychoeducational program, as compared to the control group that did not receive the intervention, was affirmed.

- Students' perceived social support from parents, friends, and teachers showed a significant main effect of time ($p < 0.001$). Therefore, the hypothesis that the experimental group of students demonstrated statistically significant differences, compared to the control group, in perceived social support after the intervention was confirmed.

- In terms of peer communication, there was a significant main effect of time ($p < 0.001$) across all bullying and victimization subscales. The main effect of group was also statistically significant ($p < 0.001$), with cases scoring lower in all subscales at post-measurement compared to controls ($p < 0.001$).

Consequently, the hypothesis that the experimental group of students exhibited statistically significant differences from the control group regarding involvement in bullying and victimization incidents following the intervention was supported by the results.

- Based on the results of a repeated-measures ANOVA, the main effect of time indicated that cases had lower post-measurement scores compared to controls ($p < 0.001$). Thus, the hypothesis that the experimental group of students displayed statistically significant differences concerning disordered eating attitudes after the intervention was confirmed.

- Rosenberg scale scores revealed significant effects of time ($p < 0.001$) and group ($p < 0.001$). There was a notable increase in the mean score of cases at post-measurement compared to controls ($p < 0.001$). Hence, the hypothesis that the experimental group of students showed significant differences from the control group in terms of self-esteem post-intervention was validated.

- The DASS scale results indicated significant main effects of time ($p < 0.001$) and group ($p < 0.001$), with a substantial increase in the mean score of cases at post-measurement compared to the control group ($p < 0.001$). Therefore, the hypothesis that the experimental group of students showed statistically significant differences from the control group regarding post-intervention stress, anxiety, and depression was upheld.

- The results of the "BI-AAQ" scale also demonstrated significant main effects of time ($p < 0.001$) and group ($p < 0.001$), revealing a significant increase in the mean score of cases at post-measurement compared to the control group ($p < 0.001$). Thus, the hypothesis that the experimental group of students exhibited statistically significant differences from the control group regarding body image post-intervention was affirmed.

The findings from this research have the potential to inform state-level policies for managing complex behavioral issues in schools, as well as contribute to the development of a handbook for staff to support their management of

learning and behavioral challenges and assist students with body image concerns. The government should facilitate teachers' attendance at such psycho-educational interventions for their professional and personal development concerning complex phenomena within the school environment.

6. Theoretical, Empirical, and Applied Contribution Value of the Dissertation Work

The psychoeducational counseling program designed to enhance the capacity of teaching staff in managing bullying and unhealthy eating attitudes among both teachers and students has been established. The developed model aims to boost the self-efficacy of the teaching staff through pedagogical methods grounded in counseling techniques and student well-being, leading to effective interventions for 149 students in the 16-18 age group concerning the management of school bullying and eating disorder habits.

Innovative methods for teaching the psycho-educational program were applied, demonstrating its adaptability to contemporary needs. Establishing healthy psychological norms as strategies for managing psychological attitudes can promote psychological well-being and offer flexibility to teaching staff.

A questionnaire designed to measure the management of school bullying and disordered eating habits was implemented, providing researchers with a tool to examine variables related to bullying, disordered eating attitudes, and other relevant factors in future studies.

The research methodology, which structures and designs the psycho-educational program and employs a control group for outcome analysis, contributes to the scientific community by allowing for the adaptation of methodologies in similar studies aimed at structuring and implementing psycho-educational programs in school contexts.

7. Conclusion

In conclusion, I express the view that the dissertation titled "School bullying and related disordered eating attitudes among adolescent students:

Psychological counseling of teaching staff regarding efficient psychological management” meets all requirements of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria and the Regulations for the Development of Academic Staff at Neofit Rilski University. I wholeheartedly recommend awarding the doctoral degree of "Doctor" to Eleni Stathopoulou in the field of 3.2. Psychology, focusing on Educational and Age Psychology.

Date: 11/11/2024

Blagoevgrad

Review by: .....

/Assoc. Prof. Ivan Krastev, PhD /